

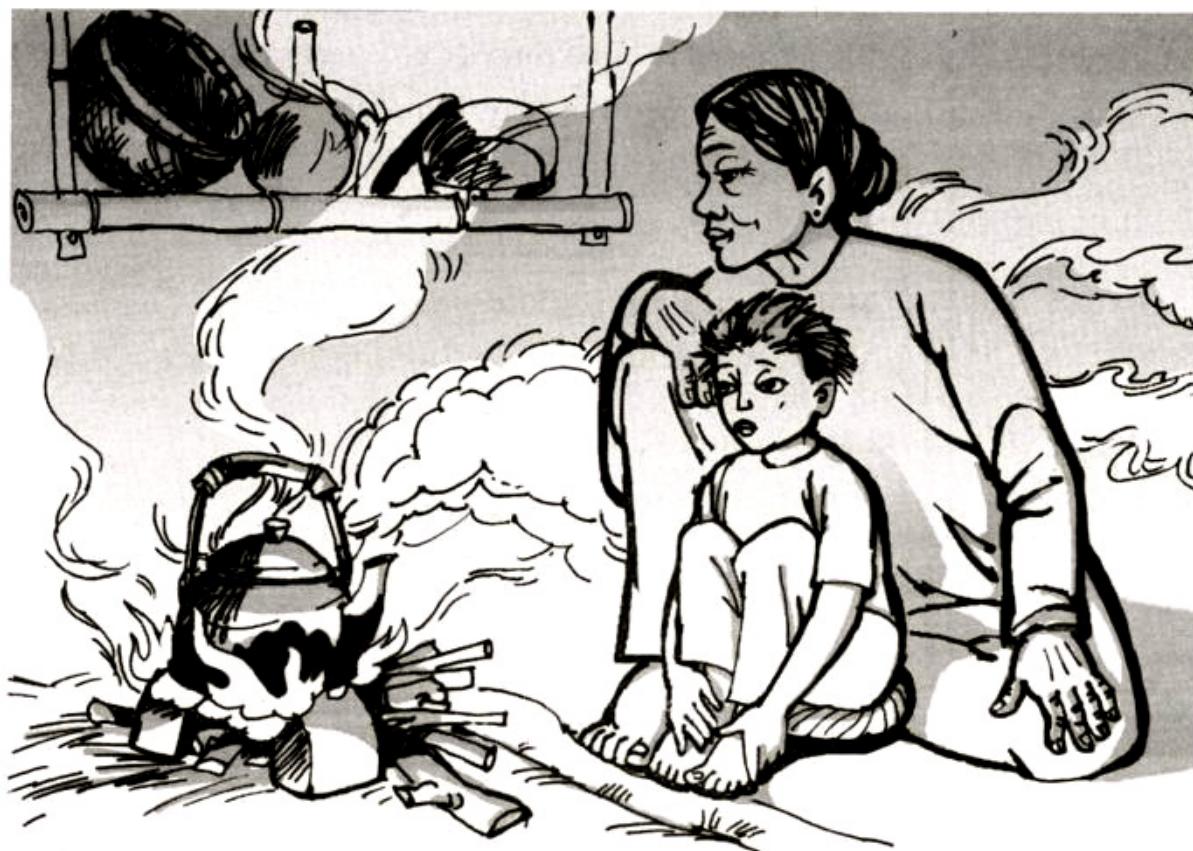
VĂN BẢN

(Tự học có hướng dẫn)

BẾP LỬA

Một bếp lửa chồn vὸn sương sớm
Một bếp lửa ấp iu nồng đượm
Cháu thương bà biết mấy nắng mưa.

Lên bốn tuổi cháu đã quen mùi khói
Năm ấy là năm đói mòn đói mỏi
Bố đi đánh xe, khô rạc ngựa gầy
Chỉ nhớ khói hun nhèm mắt cháu
Nghĩ lại đến giờ sống mũi còn cay !

Tám năm ròng cháu cùng bà nhóm lửa
Tu hú kêu trên những cánh đồng xa
Khi tu hú kêu, bà còn nhớ không bà
Bà hay kể chuyện những ngày ở Huế
Tiếng tu hú sao mà tha thiết thế !
Mẹ cùng cha công tác bận không về
Cháu ở cùng bà, bà bảo cháu nghe
Bà dạy cháu làm, bà chăm cháu học.
Nhóm bếp lửa nghĩ thương bà khó nhọc,
Tu hú ơi ! Chẳng đến ở cùng bà
Kêu chi hoài trên những cánh đồng xa ?

Năm giặc đốt làng cháy tàn cháy rụi
Hàng xóm bốn bên trở về lầm lụi
Đỡ đần bà dựng lại túp lều tranh
Vẫn vũng lòng, bà dặn cháu đinh ninh⁽¹⁾ :
"Bố ở chiến khu⁽²⁾, bố còn việc bố,
Mày có viết thư chớ kể này, kể nọ,
Cứ bảo nhà vẫn được bình yên !"

Rồi sớm rồi chiều lại bếp lửa bà nhen
Một ngọn lửa, lòng bà luôn ủ sắn
Một ngọn lửa chứa niềm tin dai dẳng...

Lận đận đời bà biết mấy nắng mưa
Mấy chục năm rồi, đến tận bây giờ
Bà vẫn giữ thói quen dậy sớm
Nhóm bếp lửa ấp iu nồng đượm
Nhóm niềm yêu thương, khoai sắn ngọt bùi
Nhóm nồi xôi gạo mới sẻ chung vui
Nhóm dậy cả những tâm tình tuổi nhỏ
Ôi kì lạ và thiêng liêng – bếp lửa !

Giờ cháu đã đi xa. Có ngọn khói trầm tàu
Có lửa trầm nhà, niềm vui trầm ngả
Nhưng vẫn chẳng lúc nào quên nhắc nhở :
– Sớm mai này bà nhóm bếp lên chưa ?...

1963

(Băng Việt^(*), trong *Hương cây – Bếp lửa*
NXB Văn học, Hà Nội, 1968)

Chú thích

(★) Băng Việt tên khai sinh là Nguyễn Việt Băng, sinh năm 1941, quê ở huyện Thạch Thất, tỉnh Hà Tây (nay thuộc Hà Nội). Băng Việt làm thơ từ đầu những năm 60 và thuộc thế hệ các nhà thơ trưởng thành trong thời kì kháng chiến chống Mĩ. Hiện nay ông là Chủ tịch Hội liên hiệp Văn học nghệ thuật Hà Nội.

Bài thơ *Bếp lửa* được sáng tác năm 1963, khi tác giả đang là sinh viên học ngành Luật ở nước ngoài. Bài thơ được đưa vào tập *Hương cây – Bếp lửa* (1968), tập thơ đầu tay của Băng Việt và Lưu Quang Vũ.

(1) *Định ninh* : ở đây có nghĩa là nhắc đi nhắc lại cho người khác nắm chắc, nhớ chắc.

(2) *Chiến khu* : vùng căn cứ của lực lượng cách mạng hay lực lượng kháng chiến.

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

1. Bài thơ là lời của nhân vật nào, nói về ai và về điều gì ?

Dựa vào mạch tâm trạng của nhân vật trữ tình, em hãy nêu bối cảnh của bài thơ.

2. Trong hồi tưởng của người cháu, những kỉ niệm nào về bà và tình bà cháu đã được gợi lại ? Em hãy chỉ ra sự kết hợp giữa biểu cảm với miêu tả, tự sự, bình luận trong bài thơ và tác dụng của sự kết hợp ấy.

3. Phân tích hình ảnh bếp lửa trong bài thơ. Hình ảnh bếp lửa được nhắc đến bao nhiêu lần ? Tại sao khi nhắc đến bếp lửa là người cháu nhớ đến bà, và ngược lại, khi nhớ về bà là nhớ ngay đến hình ảnh bếp lửa ? Hình ảnh

Ấy mang ý nghĩa gì trong bài thơ này ? Vì sao tác giả lại viết : "Ôi kì lạ và thiêng liêng – bếp lửa !" ?

4. *Rồi sớm rồi chiều lại bếp lửa bà nhen
Một ngọn lửa, lòng bà luôn ủ sắn
Một ngọn lửa chứa niềm tin dai dẳng...*

Vì sao ở hai câu dưới tác giả dùng từ "ngọn lửa" mà không nhắc lại "bếp lửa" ? "Ngọn lửa" ở đây có ý nghĩa gì ? Em hiểu những câu thơ trên như thế nào ?

5. Cảm nhận của em về tình cảm bà cháu được thể hiện trong bài thơ. Tình cảm ấy được gắn liền với những tình cảm nào khác ?

Ghi nhớ

- Qua hồi tưởng và suy ngẫm của người cháu đã trưởng thành, bài thơ *Bếp lửa* gợi lại những kỉ niệm đầy xúc động về người bà và tình bà cháu, đồng thời thể hiện lòng kính yêu trân trọng và biết ơn của người cháu đối với bà và cũng là đối với gia đình, quê hương, đất nước.
- Bài thơ đã kết hợp nhuần nhuyễn giữa biểu cảm với miêu tả, tự sự và bình luận. Thành công của bài thơ còn ở sự sáng tạo hình ảnh bếp lửa gắn liền với hình ảnh người bà, làm điểm tựa khơi gợi mọi kỉ niệm, cảm xúc và suy nghĩ về bà và tình bà cháu.

LUYỆN TẬP

Viết một đoạn văn nêu cảm nghĩ của em về hình ảnh bếp lửa trong bài thơ.